

Volitve in Slovenci

Priprave na bližnje volitve z dne 8. in 9. junija potekajo v Italiji v času, ki verjetno ni najbolj primeren za nepristransko, temeljito in zlasti čustveno neprizadeto razpravo in razmišljanje o pravem značaju in vsebini nove volivne preizkušnje. V deželah z navadnim statutom se bodo obnavljali deželni zbori, skoraj po vsej državi pa bodo občinske in pokrajinske volitve, kar pomeni, da bi morali na izbire velike večine volivcev in volivk vplivati predvsem krajevni dejavniki, se pravi programi in predlogi, s katerimi se volivnemu zboru predstavljajo posamezne kandidatne liste ali celo posamezni kandidati.

Glede na trenutne razmere v državi in po svetu pa ni težko predvidevati, da bodo na izid bližnjih volitev vplivali dejavniki, ki nimajo kdovekakšnega opravka s problematiko, ki je v resnici predmet zanimanja in razprave. Karkoli že, pa je jasno, da bodo izidi teh volitev pokazatelj trenutnega razpoloženja in teženj italijanskega volivnega zbora, in sicer celo njegove znatne večine.

K volilnim žaram bodo na začetku junija poklicani tudi slovenski volivci in volivke v Furlaniji - Julijski krajini. Na Tržaškem bodo pokrajinske volitve ter upravne volitve v vseh občinah, razen v Trstu. Na Goriškem ne bo pokrajinskih volitev, temveč se bodo obnavljali občinski sveti v skoraj vseh občinah, med njimi v goriški. V videmski pokrajini bodo pokrajinske volitve ter upravne volitve v mnogih občinah.

Volitve, ki bodo čez dobra dva tedna, sovpadajo s trenutkom, ki je za slovensko narodno manjšino v Italiji zelo pomemben in morda celo odločilen. V Rimu se zaključuje delo posebne komisije, ki ji je predsedstvo vlade naročilo, da izoblikuje predlog za globalno zakonsko zaščito naše manjšine, zaradi česar je treba pričakovati, da bo predlog komisije v kratkem postal predmet proučevanja tako vlade kot zakonodajnih zbornic. Jasno je, da bo marsikdo pozornostno spremljal potek teh volitev in zlasti temeljito proučeval njihov izid v krajih, kjer prebivajo slovenski volivci in volivke. Marsikoga bo predvsem zanimalo, kako so slovenski volivci in volivke glasovali in predvsem, ali in v kolikšni meri so pri svojih izbirah opozorili na lastno prisotnost, na svoje posebne probleme in ali ter v kolikšni meri je prišla do izraza pri teh izbirah zahteva, da se končno uredijo bivanjska vprašanja naše narodnostne skupnosti.

(nadaljevanje na 3. strani)

Razgovor z odbornikom Bojanom Brezigarjem



Ob izteku petletnega mandata tržaškega pokrajinskega sveta smo smatrali za potrebno, da naprosimo odbornika Bojana Brezigarja, ki je bil izvoljen na listi Slovenske skupnosti, za razgovor. Bojan Brezigar je bil v pokrajinskem odboru odgovoren za osebje in je bil hkrati prvi odbornik v zgodovini tržaške pokrajinske uprave, ki mu je bila poverjena naloga, da se zanima za manjšinska vprašanja. Kdor Bojana Brezigarja поблиže pozna, ve, da je svoje naloge opravljal z resnostjo, natančnostjo in vestnostjo, ki so njemu lastne, in hkrati z veliko politično širino in razgledanostjo, ki odlikujeta tega mladega slovenskega političnega delavca v zamejstvu. Razgovor je potekal takole:

Pogosto govorimo o tem, kako krajevne uprave niso naredile svoje dolžnosti, še zlasti v zvezi z manjšinskimi vprašanji. Pri tem pa ne upoštevamo realnih možnosti uprav, njihovih pristojnosti in njihovih finančnih zmogljivosti. Kaj lahko pokrajinska uprava naredi za Slovence?

Mislím, da lahko naredi mnogo. V zadnjih letih je sama tržaška pokrajina dvignila precej prahu prav v zvezi z manjšinskimi vprašanji. Opozoriti želimo predvsem na dejstvo, da je pokrajinska uprava vložila priziv proti sklepu nadzornega odbora, ki je razveljavil spremembo pravilnika pokrajinskega sveta, ki je dovoljevala slovenskim svetovalcem, da govorijo v materinem jeziku. Pokrajina, ki ima omejene pristojnosti, lahko naredi mnogo predvsem na področju politične iniciativnosti: to je tudi naredila, čeprav je res, da je poldrugo leto, kolikor je pač obstajal in živel ta odbor, premalo, da se lahko razvijejo vsi zastavljeni načrti. Prav tu, na političnem področju, je bila pokrajina, s svojimi posegi v Rimu prav v zvezi z manjšino, zelo aktivna in kot taka trn v peti ne le tradicionalno fašističnim krogom, ampak tudi tisti sredini, ki včasih le nekoliko poškilí v desno.

In kakšna je vloga slovenskega svetovalca v pokrajinskem svetu?

Govoril bom o bodočnosti. Mislím, da bo moral slovenski svetovalec s še večjo zavzetostjo kot doslej slediti celotnemu delu pokrajine; iz izkušnje lahko rečem, da mora slovenski svetovalec slediti ne le političnemu, ampak tudi z enako vestnostjo upravnemu delu, v katerem je treba

»Ne večina in manjšina, temveč le dva enakopravna naroda«

med drugim poiskati tiste momente, ki bi lahko bili manjšini koristni, oziroma bi lahko vplivali na njen obstoj in razvoj. Po vzporednem tiru gre politično delo, vendar o tem ne bom govoril: vsi vemo, kako zahtevno je politično delo slovenskega izvoljenega predstavnika in kako velike odgovornosti nosi.

V odboru tržaške pokrajine si zadolžen za osebje in za vprašanja slovenske manjšine. Govorimo najprej o osebju: kako si prevedel v prakso to, kar si pravkar dejal, da mora namreč slovenski predstavnik pri upravnem delu poiskati tiste momente, ki so manjšini koristni.

Prav odborništvu za osebje je najbolj birokratsko in najbolj vezano na točno določeno zakonodajo in na točno določeno upravno dejavnost. In vendar je tudi na tem področju mogoč marsikateri ukrep v korist manjšine. Tako smo prav v zadnjem času izvedli preosnovo pokrajinskih služb in predvideli vrsto ukrepov, ki so tesno povezani z manjšino. Najprej naj navedem uvedbo psihopedagoške službe za slovenske šole, torej z osebjem z znanjem slovenščine. Nadalje smo uvedli urad za slovenske šole pri odborništvu za šolstvo, ki mu bo načeloval slovenski funkcionar; prav tako bo slovenski funkcionar zadolžen za manjšinska vprašanja pri predsedstvu pokrajine. Poudariti želim, da smo prva krajevna uprava na Tržaškem in Goriškem, ki je predvidela namestitvev funkcionarjev z znanjem slovenščine. Povsod drugod so namreč namestili le prevajalce. Poleg teh smo predvideli tudi mesta za uradniško osebje z znanjem slovenščine. Ena velikih težav, ki smo jih imeli, je v tem, da doslej na pokrajini ni bilo niti ene strojepiske z znanjem slovenščine, kar je bila velika pomanjkljivost. To smo sedaj bistveno spremenili; seveda, treba bo šele razpisati natečaje, da se krijejo mesta, vendar pa je glavni del že opravljen.

Delo odbornika za manjšine je verjetno zanimivejše in bolj dinamično.

To vsekakor, vendar je bilo obdobje poldruga leta, kolikor sem pač ostal na tem mestu, prekratko, da bi lahko izpolnil vse zastavljene načrte. Tudi tu pa je bilo narejeno bistveno, predvsem v zvezi z objavo dokumentacije manjšinske konference iz leta 1974: zbrali smo gradivo, poskrbeli za finančna sredstva in odobrili izdajo prvih štirih knjig. Delo bo tako teklo dalje. V

dalje na 2 strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 25. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmezijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rujanu; 10.30 Nediški zvon, oddaj o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Velika gala predstava«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasba po željah; 15.00 — »Mesečnik«, variete; — Šport in glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 26. maja, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Socialna problematika; 12.00 Poslušajmo film; 12.30 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Zdaj pa zapojmo!« 14.30 Roman v nadaljevanjih — Mihail Solohov: »Tih Don«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Godalni kvartet »Boccherini« iz Trsta; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 27. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Goriške podobe; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Človek in zdravje; 12.00 Kulturni dogodki in četrtkova srečanja; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Godalni kvartet »Boccherini« iz Trsta; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 28. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Mal polži dar domu na oltar«; poslanstvo Ciril-Methodove šole; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Umetnost dobre kuhinje; 12.00 »Pod Matajurjan«, posebnosti in omika Nadiških dolin; 12.30 Melodije od vsepovsod; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Pesem mladih 1980«; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Mihail Solohov: »Tih Don«; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci — Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 29. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.10 Človek v sodobni družbi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Naša pristna vina kje in kako; 12.30 Jugoslovanski pevci; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Tomi na obisku«; 14.30 Mladi pisci; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 30. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Iz sveta folklorne in ljudskega izročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Radijski koncert; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 12.00 Na goriškem valu; 12.30 Glasbena panorama; 12.45 Deželna volilna tribuna; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Kje je napaka?« 14.30 Roman v nadaljevanjih — Mihail Solohov: »Tih Don«; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; Gledališki trenutek doma in drugod; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 31. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje v Ameriko; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Čoln — šport in razvedrilo; 12.00 »Bon naredun st'zdice, čjer so včas'ble, glasnik Kanalske doline; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz zakladnice slovenske mladinske literature; 14.30 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori na ploščah; — Na goriškem valu; — Portreti naših igralcev; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

»Ne večina in manjšina, temveč le dva enakopravna naroda«

■ nadaljevanje s 1. strani

tem obdobju sem navezal stike z nekaterimi ustanovami in znanstveniki, ki se ukvarjajo z manjšinsko problematiko, tako iz Italije in Jugoslavije kot tudi iz drugih evropskih držav. Sodeloval sem na treh kongresih o manjšinski problematiki, leta 1978 na zasedanju federacije manjšin FUENS v Luksemburgu, decembra 1978 na seminarju o jezikovnih skupnostih v Sassariju, jeseni lanskega leta pa na seminarju o manjšinah v Evropi v organizaciji danskega državnega inštituta v Kopenhagnu. Najbolj mi je ostal v spominu seminar v Sassariju, delno zato, ker sem požel s posegom o Slovincih nepričakovan dolg aplavz, delno pa tudi zato, ker sem se prav tam dogovoril z lingvistom Tulliom De Maurom o izdaji dokumentacije manjšinske konference.

Katero je bilo tvoje največje zadoščenje v tej mandatni dobi?

Nedvomno trenutek, ko je izšel prvi zvezek dokumentacije manjšinske konference. Ni mogoče povedati, koliko dela je bilo potrebno, da je izšla ta knjiga. Na pokrajini nismo imeli niti 30 odstotkov vse dokumentacije. Brskati smo morali po raznih arhivih in inštitutih, v Italiji in v tujini, da smo odkrili in zbrali gradivo. Nato smo ga morali urediti, marsikaj prevesti iz tujih jezikov in odločiti o izbirah, o tem, kaj bomo objavili prej in kaj kasneje. Do izida prvega zvezka je preteklo leto dni in zadovoljen sem bil, da mi je vse to uspelo.

Kaj pa največje razočaranje?

Leta 1976, ko je odšla delegacija tržaške pokrajine v Rim, da se pozanima, če lahko sam pokrajinski svet odobri spremembo pravilnika in uvede pravico do rabe slovenščine ali pa je za to potreben državni zakon. Sprejel nas je podtajnik pri predsedstvu vlade Salizzoni, ki je na to vprašanje odgovoril nekako tako: »Možnosti sta dve: če sodi to v vašo pristojnost, lahko kar spremenite pravilnik, če pa je potreben državni zakon, pa vi pravilnika ne morete spremeniti.« Od človeka, ki je veljal za najtesnejšega sodelavca ministrskega predsednika, sem vendarle pričakoval nekaj več.

Kakšne so povolilne perspektive v tržaški pokrajini?

Majhne, ali pa jih sploh ni. Stanje v razmerju med strankami bo podobno sedanjemu stanju v tržaški občini, kar pomeni, da brez dogovora med demokristjani in komunisti ali med demokristjani in listo za Trst ne bo možna nobena večina. To pa pomeni nadaljnje životarjenje pokrajine.

Kakšne pa bodo, ob prisotnosti Liste za Trst, naloge slovenskih svetovalcev?

Predvsem prizadevanje, da se ne izniči delo, ki je bilo doslej opravljeno. Treba bo budno spremljati dejavnost bodoče uprave, ki verjetno ne bo naklonjena Slovincem, in paziti, da ne ukine ali kakorkoli omeji dela, ki je bilo opravljeno. Če ne bomo zastopani v odboru, verjetno kaj več ne bomo mogli doseči. Pa tudi to ne bo lahko.

Zakaj ne kandidiraš več na pokrajinskih volitvah?

Ze pred letom dni sem predlagal vodstvu Slovenske skupnosti, naj pomisli na zamenjavo. Pre-

pričan sem namreč, da je za majhno stranko, kot je naša, potrebna rotacija še zlasti tam, kjer imamo samo enega izvoljenega predstavnika. Sam sem ugotovil, da je taka petletna izkušnja koristna. Odločno pa zanikam, da bi šlo za razočaranje ali za umik. Iz vsega, kar sem povedal, je mislim, prišlo do izraza, da pozitivno ocenjujem delo opravljeno v zadnji mandatni dobi, nad katerim seveda nikakor nisem razočaran. Kar pa zadeva moj umik, lahko vsak sam presodi, pri čemer naj upošteva, da sem ponovno sprejel kandidacijo v devinsko-nabrežinski občini, kjer sem zastopal interese našega slovenskega prebivalstva celih šest let.

Pa še zadnje vprašanje, prav v zvezi s to kandidacijo. Kako ocenjuješ položaj v devinsko-nabrežinski občini in kakšne so tam povolilne perspektive?

V devinsko-nabrežinski občini se je predstavila tudi Lista za Devin-Nabrežino, vendar mislim, da to ni največje zlo. Domnevam namreč, da se ta lista ne bo uveljavila in bo prejela dokaj majhno število glasov; to bi lahko sklepali tudi iz dejstva, da je, po moji presoji, predložila dokaj šibko ilsto. Na krajevni ravni pa igra izbira kandidatov veliko vlogo. Bolj zaskrbljujoče je dejstvo, da se je v Krščanski demokraciji bistveno okrepilo desno krilo. Kar pa zadeva ostale stranke, konkretno komuniste in socialiste, moram najprej poudariti, da lahko očitamo dosedanjji upravi predvsem premalo političnega dela, ki je na narodnostno mešanem ozemlju, kjer je manjšina resno ogrožena, nujno potrebno. Tu mislim na tiste pobude, ki ne terjajo velikih sredstev, ampak predvsem političnega čuta; sem sodijo vsi sklepi urbanističnega značaja in predvsem stalne, nenehne in neposredne kritike »prejšnji upravi«, ki je bila še zlasti v očeh župana kriva za vse grehe za najmanj zadnjega pol stoletja. Mislim, da mora biti politični čut občinske uprave v devinsko-nabrežinski občini v tem, da se premostijo kampanilistične parole in izbire ter da se poišče tak način upravljanja, ki bo v največji meri ustrezal zahtevam in potrebam celotnega prebivalstva devinsko-nabrežinske občine. To pa, z drugimi besedami pomeni, da mora občinska uprava s svojim političnim delom zapolniti vrzeli, ki jih pušča in tudi odpira nespoštovanje ustave na vsedrjavni ravni. Večina v občini mora biti zato motor sodelovanja na enakopravni ravni, ne pa gibalo sporov in razdorov med političnimi silami in, posredno tudi med prebivalstvom. Tega dosedanji odbor ni razumel ali ni hotel razumeti. Govoril in delal je zviška ter se imenoval za razsodnika v vseh sporih, brez pravice do priziva. S tem pa so se spori, tako med strankami, kot tudi med pripadniki obeh narodov v občini, še stopnjevali in prihajali do izraza tudi kadar je šlo za manj pomembne ukrepe. Na jezikovno mešanem področju pa je treba, kot sem že dejal, prenehati s politikom, ki temelji na binomu večina — manjšina, kjer se manjšini delijo drobtinice in prikaže to kot velika demokratičnost. Politika občinske uprave mora sloneti na enakopravni ravni, predvsem na utrjevanju vezi prijateljstva in sodelovanja, kjer ne bo več večine in manjšine, ampak samo dva naroda. To pa je dejansko politična vsebina programa, s katerim se Slovenska skupnost predstavlja svojim volivcem.

Naloge prihodnjega stoletja

Zdaj smo že tako blizu 21. stoletja, da ne le, da ni nič več čudno, če nas začenja živo zanimati, kaj bo najbolj značilno za prihodnje stoletje, ampak bi bilo čudno, če nas to ne bi zanimalo. Pri tem niti ne gre več za zgolj uganjanje, kajti znanstveniki in strokovnjaki raznih ved, pa tudi filozofi so že ugotovili in nakazali nekatere naloge in probleme, ki jih bo moralo človeštvo nujno reševati in po možnosti tudi rešiti v prihodnjem stoletju.

Najnujnejši bo seveda, kot je tudi že danes, problem ohranitve okolja. Nedvomno se bo človeštvo v prihodnjem stoletju še množilo in to bo problem zaostroilo. Ne bo ga mogoče odlagati oziroma zavračevati, kot delamo to še danes. Do takrat pa bo spoznanje, da je to resnično najbolj važna naloga vsega človeštva, gotovo že veliko globlje prodrla v zavest ljudi. Začeli bodo urejati urbanistične probleme, promet, industrializacijo, turizem in vse, kar vnaša spremembe v naravno okolje, veliko bolj premišljeno, po znanstvenih spoznanjih in z večjim razumevanjem za globljo povezanost med človekom in naravo. Lahko pričakujemo, da bo vprašanje človekovega okolja proti koncu 21. stoletja v glavnem že rešeno. Morja in reke bodo veliko bolj čiste, kakor so danes, zelene površine bodo skrbno varovali in jih še razširili, pogozdili bodo marsikatero goličavo, zasadili pa bodo tudi več sadnega drevja. S tem bodo prispevali ne le k čiščenju ozračja, ampak tudi k preprečevanju usadov in k prehrani. Kar pa les na splošno zadeva, tudi k zadoščanju industrijske potrebe po njem.

Druga nujna naloga prihodnjega stoletja bo rešitev energetskega problema, posebno kar zadeva pogonska sredstva. Nafta bo že v začetku stoletja po sedanjih računih precej izčrpana, če je ne bo že kar močno primanjkovalo. Nadomestiti jo bo moralo neko drugo gorivo. Tako gorivo iščejo v vseh industrijsko ali bolj rečeno znanstveno in tehnično razvitih državah že zdaj, vendar tajno in morda brez tiste nuje, kot bi bila potrebna, kajti z današnjimi tipi motorjev na nafto je povezanih preveč denarnih, sindikalnih in drugih interesov, da bi dobile raziskave za drugačne rešitve prosto pot. Toda vsaj v začetku prihodnjega stoletja se bodo morali umakniti vsi sebični interesi kapitalistov in sindikatov resnični potrebi po novih motorjih na drugačno gorivo. Kakšno bo to gorivo, še ne vemo, najbrž pa bo rešitev bolj preprosta in trajnejša, kot si zdaj predstavljamo. Morda bo genialno preprosta, najbrž na kak plin ali na alkoholno mešanico. S tem

se bo omikani svet tudi rešil odvisnosti od ostalih arabskih in drugih držav na Srednjem vzhodu in drugod, ki se poslužujejo danes petroleja za izsiljevanje in bajno kopičenje bogastva v rokah malega števila šejkov in drugih milijardarjev.

Nedvomno bodo v prihodnjem stoletju najdena učinkovita zdravilna sredstva in metode vsaj proti nekaterim najbolj razširjenim oblikam raka oziroma metode za njegovo preprečevanje. Povprečno človeško življenje se bo zato podaljšalo. Iznášli bodo uspešnejše zdravljenje tudi nekaterih drugih bolezni. Ženskam, bi rade imele otroka, pa jim iz kakršnegakoli vzroka organske narave to ne bo mogoče, bodo lahko pomagali v veliko večji meri kot danes. Zelo bo napredovalo tudi omejevanje rojstev v resnično omikanih oblikah, zato pa bo močno nazadovalo nehumano omejevanje rojstev v obliki splavljanja. V ljudeh bo veliko bolj prevladovala zavest, da so odgovorni do bodočega življenja, do otroka, tudi že pred njegovim rojstvom in celo pred zanositvijo, in zato se bodo s polnijo zavestjo in ljubeznijo odločali za otroka. Ne še vsi, a veliko več kot danes.

Nedvomno bo prišlo tudi do omejitve oboroževanja. S tem bo preostalo več denarja za reševanje kulturnih nalog in za odpravljane raznih stisk po svetu, npr. lakote ali nepisme-

nosti ter raznih epidemij ali endemičnih bolezni, kot je npr. gobavost.

Izboljšale se bodo prometne zveze, vendar kakšnih bistvenih novih iznajdb na tem sektorju najbrž ne bo. Bolje bo poslovala pošta. Izboljšal se bo sistem informiranja. Tudi v načinu oblačanja in stanovanjske politike se bo marsikaj spremenilo. Mnogokaj bo poenostavljeno, tudi gradnja stanovanj. Ljudje bodo več potovali, več letovali, imeli bodo veliko več počitnic, zato ne bodo toliko navezani na lastno stanovanje. Stanovanja bodo zato preprostejša in manj draga, zato pa bo imel skoraj vsakdo nekje še drugo, počitniško stanovanje. Ljudje bodo želeli spoznavati svet, druge dežele in celine, zato bodo veliko potovali in bodo prebili več časa v naravi kot danes. Mnogo več bo igrišč in športnih stadionov ali dvoran. Tudi starejši ljudje bodo gojili šport, da bi se ohranili zdravi in da bi lahko uživali življenje tudi v starejših letih. Prehrana bo bolj zdrava.

Ničesar pa ni mogoče napovedati glede političnega razvoja. Upati je samo, da bo človeštvo v prihodnjem stoletju dokončno prebolelo totalitarne ideologije in da bo bolj težilo po resnični demokraciji in mednarodnem sporazumevanju.

—○—

V nedeljo, 25. t.m., bodo slovesno poimenovali slovensko osnovno šolo pri Sv. Jakobu v Trstu po znanem mladinskem pisatelju Josipu Ribičiču. Slovesnost se bo pričela ob 16. uri.

Bližina svetega Duha

Bližina svetega Duha, dokončno utemeljena v binokostnem duhovnem sporočilu, je bistvena osveščevalna silnica našega zemeljskega človeškega življenja tu na asfaltu, pod neonsko razsvetljava, med elektronskimi računalniki, sredi nvarnega, birokratskega in tehnično mrzlega časa. Kje je danes ta Sveti Duh, o katerem pripoveduje sporočilo, da je moč Najvišjega in delavec življenja? To vprašanje velja predvsem današnjemu človeku, zlasti današnjemu kristjanu. Marsikaj postane vidno komaj ob drugem ali tretjem pogledu, ob četrtem obisku. Sveti Duh, ki žari iz marsikdaj navidez zakritega in tihega, nesebičnega dobrotništva, usmiljenja, požrtvovalnosti, miroljubnosti, je zagotovo kuvas pravega, osveščenege, oduhovljenega človeka in človeštva. Kljub takoimenovanemu tehnokratskemu, mrzlemu času plastike, neona in bencina je sveti Duh vendar bistveni človeški ustvarjalec in utemeljevalec človečnosti in pravičnosti. Posamezniki in mnoge, velikokrat samopožrtvovalne in tihe skupinice kristjanov, a tudi mnogih drugih socialnih, političnih in zdravstvenih delavcev, izpričujejo vsak dan stalno prisotno navzočnost svetega Duha z nesebičnim delom, ki mu družbena občila ne posvečajo vedno primerne pozornosti.

Sveti Duh deluje skrivnostno, tiho, zakrito, a stalno prisotno. »Veni Creator Spiritus« poje stara binokostna pesem. »Pridi Sveti Duh, večni ustvarjalec!« Ta ustvarjalec je usodno povezan s človekom, s človeško skupnostjo, z njunim oduhovljenjem, istočasno pa je dovršitev velikonočnega dogodka, saj je skrivnostni »prehod« k Bogu Očetu. K očiščenemu človeku, v očiščeni, razsvetljeni svet, pristopi sam skrivnostni Bog v podobi Svetega Duha. On je tisti, ki podari jezikom pravo besedo, ki vodi človeka k človeku, človeštvo pa v duhovno močno bratsko in mirno življenje.

Mnogi in raznovrstni so darovi svetega Duha. Povezovalni, bratski utrip binokostnega sporočila smo že omenili. Drugi utrip je manj prijeten. Vodi v puščavo, v osamljenost, v molk. Jezus je ta drugi, težki dar vdano sprejel. Duh ga je vodil v puščavo, v post štiridesetdnevne preizkušnje. Preden je začel javno govoriti, razsvetljevali, utemeljevati, obdan z ljudmi z najrazličnejšimi jeziki in mišljenji, ki so spominjali na zbegane ovce, je šel v samoto, v tišino, med pesek in kamenje puščave. Tudi v današnji dobi, ki je po mnenju pisatelja in filozofa Manésa Sperberja nad vse pozunanjena in blebetava doba, vodi sveti Duh, večni ustvarjalec, posameznike in skupine v puščavo, v tišino, v molk. Znani nemški pesnik in pisatelj Reiner Kunze je v tem smislu pred kratkim izjavil: »Molčati moram, da lahko v meni zori beseda.« V taki tišini, v taki samotnosti in velikokrat celo izobčenosti zori beseda neštetih novih posameznikov. Ob svojem času jo bomo slišali.

Sveti Duh pa vodi tudi iz puščave, iz samotnosti in stiske. On je tisti, ki razveže jezik, premaga jezikovno stisko in jezikovne meje, on je tisti, ki univerzalno zadoni v krik preroške besede. Sveti Duh gori s številnimi plameni v milost, ki bo v nas zmagala, gori kot Duh neskončnosti in svobode, ki ničesar ne izključuje iz svojega delovanja. Gori kot božja beseda v dobi, v kateri je od štirih ljudi eden Kitajec, v dobi, ko med tremi dva trpita bedo in lakoto, v času, ko je le vsak drugi kristjan katoličan. V času plastike in tehničnih in političnih aparatov išče sveti Duh svojo svobodno in skrivnostno pot. Gori za vse ljudi kot skrivnostno in milostno upanje, ki prinaša bratstvo in mir med ljudi, oduhovlja in plemeniti človeka in s svojo bodrilno lučjo odganja temo, strah, napadalnost in ravnodušnost iz človeških src.

Lev Detela

Volitve in Slovenci

■ nadaljevanje s 1. strani

Vsaj na Tržaškem in Goriškem imajo naši ljudje priložnost, da s svojim glasom na volitvah neposredno, brez kakršnihkoli ovinkov, množično izpričajo svojo prisotnost, izvolijo v razna upravna predstavniška telesa svoje ljudi ter s tem tudi zgovorno dokažejo, kako so trdno odločeni nadaljevati svoj boj za dosego svojih pravic. Na Tržaškem in Goriškem nastopajo namreč liste in kandidati Slovenske skupnosti, za katere mirne vesti lahko glasujejo in od uveljavitve katerih bo v marsičem odvisna ureditev problematike naše narodnostne skupnosti v Italiji.

Ob 9-letnici Mladinskega doma v Boljuncu **NOVICE**

Ob deveti obletnici svoje otvoritve in 10-letnice postavitve temeljnega kamna se je Mladinski dom Boljunc spomnil teh jubilejev s kulturnim večerom, ki je bil v soboto, 17. maja, v prostorih samega doma. Na prireditvi sta sodelovala moški pevski zbor Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja in inž. Marjan Jevnikar, ki je pokazal ciklus svojih filmov, s skupnim naslovom »S kamero po Egiptu«.

Večer so začeli in sklenili Fantje izpod Grmade, ki so skupno zapeli osem pesmi. Med temi je bila tudi pesem Nesrečna ljubezen. Uglasbil jo je Fran Venturini, ki je bil, kot

V Društvu slovenskih izobražencev bodo v ponedeljek, 26. maja, predstavili novo knjigo za slovenske višje srednje šole »Slovensko berilo II.«; govorila bosta avtorja dr. M. Sah in prof. R. Petaros. Začetek ob 20.30.

znano, doma iz Boljunca in čigar stoletnico rojstva bomo praznovali čez dve leti.

Po prvih štirih pesmih je župnik Gerdol povedal nekaj misli ob tem prazniku. Med drugim je dejal, da, ko je bil dom postavljen, so si objubili, da se bodo vaščani v njem srečevali, globlje spoznavali, se kulturno in versko bogatili. Ob vprašanju, če je dom uresničil svoje namene, si je g. Gerdol odgovoril, da bi bili krivični, če bi zamolčali pomemben delež, ki ga je Mladinski dom Boljunc v letih svojega delovanja doprinesel in še vedno doprinaša k bogatitvi kulturnega življenja v Boljuncu. Njegova nadaljnja dejavnost pa bo odvisna, kot je dejal govornik, od vaščanov samih, kljub temu, da se bodo morali delavci na tem področju vsak dan srečevati z vedno večjimi težavami. »Kljub temu,« je sklenil svoj govor g. Gerdol, »pa to ne sme postati opravičilo za morebiten kulturni molk ali primitivno amaterstvo naših kulturnih organizacij, temveč izziv za plodnejše in kakovostnejše kulturno življenje.«

Zatem je inž. Marjan Jevnikar pokazal Boljuncanom in pevcem, ki so napolnili dvoraničo, tri svoje filme. V prvem, z naslovom »Gornji Egipt« je s svojo amatersko, a vsekakor ra-

dovedno in natančno kamero, posnel najznačilnejše kulturno - zgodovinske zanimivosti Zgornjega Egipta, kot so Abu Simbel, dolina kraljev, asuanski jez in nekatere piramide. V svojem drugem filmu, ki nosi naslov »Kairo mesto nasprotij« je, kot sam naslov pove, hotel prikazati spopad starega s sodobnim v tem vlemestu, ki je že zaradi svoje velikosti in lege zelo živahno, če že ne kaotično. Prava novost za gledalce pa je bil prikaz življenja egipčanskega kmeta, felaha. Naslov filma je namreč »Med felahi« in prikazuje delo ter življenje teh kmetov, ki obdelujejo zemljo v nekaterih primerih še čisto primitivno, z lesenimi rali. Njihovo delo pa je pomnoženo tudi zaradi tega, ker morajo stalno namakati polja. Za to se poslužujejo vodnih črpalk, ki delujejo z vprežno živino. Poleg tega dela na poljih zelo veliko otrok, ki tudi zato zanemarjajo šolo. Iz filma je bilo razvidno, da pridelujejo v Egiptu poleg tradicionalnih rastlin tudi veliko bombaža in drugih podobnih industrijskih rastlin.

Ob zaključku bi, kar se teh filmov tiče, povedali, da bi bilo mogoče pametno, če bi tudi kaka naša slovenska šola povabila tega mladega, a obetajočega kinoamaterja v svoje prostore, da bi naši študirajoči mladini pokazal te zanimive in nadvse poučne filme.

M. T.

Slovensko osnovno šolo v Saležu so v nedeljo, 18. t.m., slovesno poimenovali po Lojzetu Kokoravcu, partizanskemu učitelju, ki je padel zadet od nacistične krogle poleti 1944 pri rojstni Samatorci.

Prosvetno društvo Mačkolje

vabi 24., 25. in 26. maja na

PRAZNIK ČEŠENJ

Sobota, 24. maja

- ob 16. uri odprtje kioskov
- od 20. do 24. ure prosta zabava z ansamblom »The Lords«

Nedelja, 25. maja

- ob 16. uri začetek kulturnega programa domači mešani pevski zbor domači otroški pevski zbor »Slovenski šopek«
- mešani pevski zbor »Jadran« iz Milj
- moški pevski zbor »Tabor« z Opčin
- koncert vaškega kvinteta
- koncert godbe na pihala iz Riemanj
- od 20. do 24. ure prosta zabava z ansamblom »The Lords«

Ponedeljek, 26. maja

- ob 16. uri odprtje kioskov
- od 20. do 24. ure prosta zabava z godbo na pihala iz Boljunca

Narodna in študijska knjižnica v Trstu nadaljuje s prirejanjem ciklusa zanimivih predavanj v Kulturnem domu v Trstu. Prejšnji teden je nastopila Vida Tomšič iz Ljubljane, ki je govorila o temeljnih načelih jugoslovanske zunanje politike, ta teden pa je predaval prof. dr. Bogo Grafenauer o »Beneški Sloveniji in Istri pod beneško republiko«.

—o—

Na Opčinah je bil v nedeljo, 18. t.m., 30. jubilejni občni zbor Kmečke zveze na Tržaškem. Na občnem zboru so med drugim začetali smernice za nadaljnje delovanje te zaslužne organizacije, ki združuje veliko večino slovenskih kmetov na Tržaškem.

—o—

Mladinski krožek Devin - Nabrežina se je v sodelovanju s PD »Igo Gruden« prvič predstavil domačemu občinstvu s spletom prizorov z naslovom »Obala, domovina, ljubezen - včeraj«, danes«. Mladi izvajalci so svojo zahtevno nalogo zares odlično opravili.

—o—

Društvo naravoslovcev in tehnikov vabi vse člane in prijatelje na predavanje tehnika Računarskega centra in univ. prof. Matjaža Hmeljaka

RAČUNALNIKI DANES

Predavanje bo v petek, 30. maja, v prostorih Slovenske prosvete v Trstu, ul. Donizetti 3. Začetek ob 20. uri.

Poziv k mobilizaciji sil Atlantske zveze

V Bruslju je zasedal te dni obrambni odbor Atlantskega pakta. Norveški general Gundersen, predsednik »zavezniškega vojaškega odbora«, je podal poročilo, v katerem je prikazal z navedbo številka naraščanje vojaške moči Sovjetske zveze in njenih zaveznic v Varšavskem paktu. Po njegovih besedah ima Sovjetska zveza zdaj že pet tisoč atomskih »glav«, s svojih podmornic pa lahko obstreljuje z atomskimi izstrelki ameriška mesta. Podoba, ki jo je podal, je dejansko dramatična.

V Varšavi pa so obhajale države varšavskega pakta 25-letnico tega vojaškega zavezništva in ob tej priložnosti se je zbral tam na posvet »politični posvetovalni odbor«, ki mu stoji na čelu seveda poleg vojaškega vrha. Tako sta istočasno zasedali vodstvi obeh paktov, ki si stojita nasproti in si grozita z ogromnimi armadami in strašnim orožjem, ki teoretično več kot zadostuje za uničenje vsega človeškega življenja na zemlji.

Ze samo to dokazuje dramatičnost sedanjega političnega položaja na svetu. Nihče si ne bi smel več delati iluzij glede tega. Nesmiselno je seveda primerjati sedanji položaj s položajem, preden so leta 1914 počili usodni in nepremišljeni strelji v Sarajevu, vendar pa ni dvoma, da lahko sproži tudi tretjo svetovno vojno kak dozdevno malenkostni vzrok, ko bo mera polna. In ni mogoče zanikati, da postaja polna. Medtem ko ena, sovjetska stran, zaradi svoje politične negotovosti in psiholoških kompleksov, ki so lastni totalitarnim diktaturam, izzivalno

poudarja, svojo vojaško moč, hoteč spraviti nasprotnika v strah in si dati večjo psihološko trdnost, pa druga stran nervozno reagira in začenja nevarno dvomiti o tem, da je politična in ideološka nasprotstva še mogoče poravnati po mirni poti. V takem položaju je lahko res usodna že majhna napačna presoja oziroma pretiravanje.

Edino, kar lahko vpliva na ostali svet pomirjevalno, je zavest, da je v resnici sedanje stopnjevanje napetosti bolj navidezno kot resnično, bolj posledica neke vrste fata morgane, ki je izdihnila, kot pa posledica novih dejstev. Fata morgana je bil v nedavni preteklosti privid možnega trajnega mirnega sožitja med obema velikima svetovnjima silama in njunima blokoma. Ta privid je bil porojen iz želj in računov, kako bi lahko en blok drugega vlekkel za nos. Toda to se je izkazalo za nerealno. Nasprotstva so tako huda in realna, da se ni mogoče varati glede njih. Zato je v resnici zdaj dejansko stopilo na dan, kar je obstajalo pod plaščem hinavščine že prej, in to — čeprav se sliši kot paradoks — dejansko zmanjšuje nevarnost. Položaj je bil že vedno napet, le da tega nobena stran v svoji dogovorjeni ali nedogovorjeni igri ni hotela priznati. Zdaj morata to obe priznati, obe pa se tudi zavedata tveganja. Lahko smo prepričani, da si bojo še zelo, zelo premislili, preden bojo v Moskvi ali Washingtonu pritisnil na gumb, ki bi sprožil vojno. Predobro se zavedajo, posebno v Moskvi, kaj bi to pomenilo zanje in za ves svet, čeprav seveda ni nič popolnoma gotovo.

Slovenska skupnost na prihodnjih upravnih volitvah na Goriškem

Slovenska skupnost na Goriškem se skrbeno pripravlja za prihodnje upravne volitve, ki bodo v nedeljo, 8. oziroma ponedeljek, 9. junija. Listo s svojim tradicionalnim znakom lipove vejice je predstavila v goriški občini, in sicer za volitve v občinski svet in za izvolitev novih rajonskih svetov; poleg tega bo nastopila v vseh treh slovenskih občinah: v Števerjanu, Sovodnjah in Doberdobu. Objavljamo seznam vseh kandidatov Slovenske skupnosti in pozivamo slovenske volilce, da jih s svojim glasom podprejo na bližnjih volitvah.

OBCINA GORICA

1. prof. Andrej Bratuž
2. dr. Damjan Paulin
3. dr. Bernard Spacapan
4. Marjan Terpin
5. Marjan Bednarik
6. Silvan Bensa
7. Franc Bizaj
8. Ivo Bolčina
9. Marko Brajnik
10. Dušan Brajnik
11. Vladimir Brešan
12. Marjan Breščak
13. Marko Bukovec
14. Igor Černic
15. Marjan Černic
16. Stefan Cotič
17. Maks Debenjak
18. dr. Igor Franko
19. Viljem Hlede
20. Emil Jarc
21. Niko Klanjšček
22. Zdravko Klanjšček
23. dr. Marilka Koršič - Cotar
24. dr. Andrej Makuc
25. prof. Hubert Močnik
26. Mario Mučič
27. Lucijan Pavio
28. Zora Piščanc
29. Franc Podversič
30. Viktor Prašnik
31. Silvan Radinja
32. Peter Rijavec
33. Goran Rustja
34. Jožef Sfiligoj
35. dr. Mirko Spacapan
36. dr. Vladimir Sturm
37. Božidar Tabaj
38. Emil Valentinčič
39. Ivan Valentinčič
40. Franka Zgavec

KANDIDATI ZA RAJONSKE SVETE V GORICI

LOCNIK

1. Lidija Jarc
2. Vladimir Brešan
3. Damjan Paulin
4. Marjan Rožič

PODGORA

1. Emil Jarc
2. Lidija Jarc
3. Bruno Rustja
4. Bogomir Spacapan

PEVMA - STMAVER - OSLAVJE

1. Silvan Bensa
2. Franc Bizaj
3. Joško Kosič

4. Silvan Radinja
5. Jožef Sfiligoj
6. Ivan Valentinčič

STRAZICE

1. dr. Andrej Bratuž
2. Ivana Lavrenčič Spacapan
3. Franc Podversič
4. Mirko Spacapan

GORA - PLACUTA

1. Ivo Bolčina
2. prof. Lojzka Bratuž
3. Igor Černic
4. dr. Marilka Koršič Cotar
5. Anton Podversič

SV. ROK - SV ANA

1. Stefan Cotič
2. Maks Debenjak
3. Niko Klanjšček
4. Goran Rustja
5. Alfred Vetrih

ROJCE

1. Marko Brajnik
2. Joško Kogoj
3. David Marusič
4. Ivan Sirk

STANDREŽ

1. Dušan Brajnik
2. Marjan Breščak
3. Lucijan Krpan
4. Jordan Mučič
5. Marjan Mučič
6. Johana Nanut Marusič
7. Viktor Selva
8. Franc Srebotnjak
9. Božidar Tabaj
10. Majda Zavadlav Paulin
11. Ana Žnidarčič Pavio

OBCINA ŠTEVERJAN

1. Stanislav Klanjšček
2. Anka Černic
3. Hadrijan Korsič
4. Boris Hladnik

5. Simon Komjanc
6. Alojz Mužič
7. Aleš Pintar
8. Jožef Prinčič
9. Armando Skok
10. Jožef Terpin
11. Emil Terpin
12. Ciril Terpin

OBCINA SOVODNJE

1. Remo Devetak
2. Rafael Tomažič
3. Ivan Tomšič
4. Alojz Pavletič
5. Oskar Pavletič
6. Jožef Maraž
7. Stefan Marusič
8. Ivan Florenin
10. Ludvik Devetak
11. Branko Černic
12. Benjamin Černic

OBCINA DOBERDOB

1. dr. Maks Gergolet
2. Jožef Soban
3. Jožef Ferletič
4. Loredana Marusič
5. Nadja Lestan Ferfolja
6. Marija Gergolet
7. Romano Jarc
8. Franc Radetič
9. Mario Ferletič
10. Ivan Vescovi
11. Emil Devetti
12. Evgen Ferfolja

—o—

PRAZNIK ŠPARGLJEV V ŠTANDREŽU

Štandreško Kmečko društvo in prosvetno društvo »Štandrež« organizirata tradicionalni Praznik špargljev, ki bo v dneh 24., 25., 31. maja in 1. junija. Poleg zabavnih plesnih večerov letošnji program predvideva tudi nastop folklorne skupine iz Podturna in mladinskega štandreškega zbora v nedeljo, 25. maja; 1. junija pa bo štandreška dramska skupina predstavila Čehovo enodejanko »Jubilej«, na sporedu pa so še nastopi raznih pevskih zborov. V istih dneh bo v dvorani »A. Gregorčič« razstava fotografij na temo Štandrež in slikarski ex tempore. V večernih urah prosta zabava, domače vino in seveda šparglji.

—o—

Predsednik SZDL Slovenije v Gorici

V četrtek, 15. maja, je bil na obisku v Gorici, na povabilo SKGZ, predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki so ga spremljali Jože Hartman, Lojze Lah in generalni konzul Štefan Cigoj. V jutranjih urah se je srečal s predstavniki SKGZ in si ogledal gradbišče novega Kulturnega doma ter se seznanil z aktualnimi vprašanji Slovencev v goriški pokrajini. Popoldne si je v spremstvu goriškega župana De Simoneja in inž. Graziata ogledal novo obmejno postajo v Štandrežu; zatem je bilo na sedežu SKGZ v Gorici srečanje, katerega so se udeležili najvišji predstavniki političnega življenja v Gorici, župan De Simone, predsednik pokrajine prof. Pagura in pokrajinski tajniki vseh strank ustavnega loka, ki so uglednemu gostu predstavili položaj in vlogo obmejnega mesta, ki že vsa povojna leta ustvarja možnosti čim tesnejšega sodelovanja in prijateljskih odnosov s sosedno republiko. Predsednik Ribičič se je zahvalil za sprejem in zagotovil, da si bo Slo-

venija tudi v bodoče prizadevala, da se bodo medsebojni stiki poglobili in okrepili, kar je v korist vsega obmejnega prebivalstva in tudi obeh držav.

DRUGI NATEČAJ »IL CORSO FIORITO«

V organizaciji goriške občinske uprave bo konec tega tedna natečaj, ki je znan pod imenom »Il Corso fiorito«; letos se vrši že drugo leto in se ga bodo udeležile številne občine iz naše dežele in tudi občina Celovec. Vzporedno s to manifestacijo so občinski upravitelji želeli razširiti sodelovanje tudi na rajonske svete, ki bodo uredili nekatere grede ali spominska obeležja v svojem kraju, natečaja pa se lahko udeležijo tudi posamezniki s tem, da okrasijo svoje balkone in tako pripomorejo, da bo glavna goriška ulica vsaj za nekaj dni zaživela v cvetju.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Binkošti in svetovno pesništvo

Binkošti se v umetnosti pojavijo kot »praznik dviganja«. Reči bi tudi mogli, da so praznik duhovnega vstajenja in čistega himničnega stopnjevanja. Binkošti so praznik svetlobe, čistosti in pristinega krščanskega humanizma. Posebno nazorno lahko binkošti doživimo v binkoštni himni slovitega italijanskega pesnika Alessandra Manzoniya, ki velja po mnenju kritike za eno najboljših umetnikovih duhovnih stvaritev. Že po prvih trenutkih se znajdemo v svetlem in mogočnem duhovnem toku tolažilnega duhovnega žuborenja besed in besednih spleto, ki nas v stopnjevalnih sunkih dvigajo vedno više in više k svetlemu, sijočemu nebu, kjer nad viharimi morji, temačnimi in divjimi gozdovi in skrivnostno nevarnimi otoki našega sveta izven divjih in nepreračunljivih človeških strasti kraljuje sveti Duh in preplavlja ves svet s svojo milo in toplo dobroto. Manzonijsva binkoštna pesnitev je resnična himna, ki še enkrat, po mnogih stoletjih duhovnega soočanja z univerzalnim sporočilom krščanstva, že na pragu nove neduhovne dobe predstavi vse kreposti velikega metafizičnega sporočila: »Ljubezni Duh, oholih duš omili razprtije; / vdihuj modrost, ki zadnji dan s tolažbo nas presije; / darovom svojim rasti daj dobrota tvoja kleno, / kot sonce seme leno zbudi, prikljče v cvet; / ki nebogljjen med travami pozabljen bo umrl, / v sijočih barvah venca se nikdar ne bo odprl, / če k njemu ne povrne premila luč z neba se, / ki iz nje življenje rase in ki ohranja svet. — — — — Vedno bolj smo tudi sami plen razpenjenih Manzonijsvih besed. Kot majhna lupinica na razburkanem vodovju tudi sami popotujemo tja, kamor valovi Manzonijsve splet literarne glasbe in tolažilne verske resnice. Čim dalje beremo te bistre, žive Manzonijsve stihe, nabite z elektriko duhovne osveščenosti, toliko bolj tudi sami izginjamo v brezmejni topli vedrini velikega binkoštnega duhovnega sporočila. Pesnik nas, oprt na izročilo nedosegljive in neponovljive binkoštna himne papeža Gregorja VII »Pridi, sveti Duh — Veni creator spiritus«, vodi vedno posledneje in pomembneje v svet poetično izčiščene krščanske dobrote in lepote. Manzonijsva binkoštna himna je polna tolažilne vedrine in ne-

beške modrine in je istočasno literarna mojstrovina in dragocena duhovna molitev za otroke in žene, za dekleta, za matere, za redovnice, za mladeniče in za starce, za mlade in za umirajoče. Je potrditev brezmejnih skrivnosti božjega Duha in neizpodbitnih globalnosti celotnega stvarstva. Kot iz kamna izklesana je v Manzonijsvi binkoštni himni podoba klečečih upajočih kristjanov, ki se z iskreno podoživetimi priprošnjami zatekajo po pomoč in razsvetljenju k svetemu Duhu: »Usliši nas! Nesrečniku turobne misli ublaži, / navdaj ga s svojo milostjo, mu dušo potolaži ... / Nasilniku z viharjem objest, napuh preženi, / v preplašenost ga ukleni, ki uči krotkost in mir ... / Poživljaj naši dečici neugnane smehe, klice, / dekletom zaljšaj s čistostjo rdečice mlado lice, / device svetu odmaknjene z radostjo skrito hrani; / žene v ljubezni vdani nenehno posvečuj. / Mladenice neustrašne objestnih potov varji / možake resne k znamenju nezmotnemu krmari; / usmerjaj sivolase v višave svete, daljne; poglede mročih kalne z nebesi ohrabruj ...«. — — —

Manzonijsva binkoštna himna ima svoj zven in svoj pomen, ki ne zbledi tudi potem, ko so zadnji verzi pesnitve v bralcu že davno odzveneli in je knjiga že dolgo zaprta. Pesnik je v svojem delu izrazil namreč tisto, kar ljudi vedno preveva in vznemirja. Tragičnost človekovega zemeljskega konca se hitro prevesi v optimistično hrepenenje, ko človekovo zemeljsko in posvetno ujetost razsvetli sveti Duh in jo zaveže v vizijo nadtelesne in večne duhovne sreče. Nenadoma plane v človeško življenje živa iskra velikega Duha. Osmišljeni »smiselni« človek spozna sedaj stvari, ki jih drugače ne bi mogel spoznati. Sveti Duh vodi tudi Manzoniya iz stisk in zablod zemeljskih zlorab človečnosti in človeštva v popolnoma novo bivanjsko dimenzijo. Na primeru žalostne božje matere Marije, ki ob Jezusovi smrti na križu kleči in ječi pod Zveličarjem in je kar prepojena z obupno grozo strašnega Jezusovega trpljenja in smrti, prikaže Manzoni pomen vse razsvetljujočega svetega Duha za vsakega posameznega človeka. Mati božja se boji in temno trpi vse do tiste ure, dokler je, kot pravi veliki pesnik, ne obišče »prenovitelj Duh in ji v desnici ne prižge pla-

menice duhovnega spoznanja«. Sveti Duh je tisti, ki daje besedam njihov duhovni smisel in pomen, Duh je tista opora, zaradi katere vre iz ust razumnosti, kot pravi Manzoni, »živ tok besedi«.

Ne le Manzoni, temveč tudi nekateri drugi pesniki in misleci, so se na globinski način približali skrivnostim svetega Duha. Papež Gregor VII. ga je primerjal s prstom božje desne roke, to svojo misel pa je na dragocen način vtikal v svojo slovito binkoštno himno o svetem Duhu, večnem ustvarjalcu, ki prižge v nas lučke spoznanja, ki srcem podari pobožno hrabrost in nas vodi k ljubezni in miru. Zgodnjekrščanski Hildebert Lavadinski primerja božjo duhovnost z neopisljivo osnovnico, ki ji ne more nič ubežati in katere bistvo je najvišja možna dobrota. Binkoštni ogenj je svetil tudi velikemu Danteju, ki v zadnjih spevih pesnitve »Raj« dvakrat govori o skrivnosti svetega Duha. Na koncu »Raja« podaja pesnik silko najmanjše možne točke, ki se širi in širi; in ko se širi, rojeva tri neskončno velike kroge, ki so tri božje osebe. Za Danteja je božji Duh posebno valovanje, tista duhovna sila, s katero pride v človeške duše nekaj novega in velikega, duhovnega in božjega.

Binkoštno duhovno razodetje je univerzalno človeško razodetje. Tudi Manzoni poudarja v svoji binkoštni himni vesoljno razmerje binkoštnega praznika. Binkošti so tisti božji signal in tisti duhovni razpoznavni znak, zaradi katerega doživi človeško bivanje poseben »duhovni vzgon«. Praznik svetega Duha povezuje v um in razum, povezuje v moč osveščene besede in v mogočnost plemenitega duhovnega dejanja. Sveti Duh vodi neosveščeno in razcepljeno človeštvo kljub različnostim jezikov v duhovno povezanost enega samega vsečloveškega razsvetljenega govora, ki sega, kot poudarja Manzoni v pesnitvi »Binkoštie, od ledu Andov do Libanona, od Irske k Hispanioli«. Človeštvo, razsuto »po divjinah gozdov« in »sredi viharjev na morjih«, se zdaj, v ljubezni in svetlobi svetega Duha, bivanjsko očisti in osvesti. Sveti Duh je v Manzonijsvih »Binkoštih«, ki jih je v slovenščino primerno prepešnil in v Trstu pri »Mladiki« v knjižni obliki objavil Vinko Beličič, res večni ustvarjalec, ki pošilja na Zemljo »premilo luč z neba, ki iz nje življenje rase in ki ohranja svet«. Lev Detela

V gledališču »France Prešeren« v Boljuncu je bil v soboto, 17. t.m., redni občni zbor Slovenske prosvetne zveze. Iz prebranih poročil je bilo razvidno bogato prosvetno - kulturno delovanje večletnih društev v zamejstvu.

Sacrum Imperum Romanum

JOŠKO ŠAVLI

Nationis Germanicae?

III.

Deželni vladarji so bili Habsburžani, obenem so nosili tudi secarsko krono, zaradi česar pa niso bili upravičeni do kakih posebnih političnih prednosti nasproti Celjskim, ki so bili samo grofje. Na prvi pogled se nam namreč čudno zdi, kako so si upali grofovski Celjani vojskovati s secarskimi Habsburžani. Sele potem, ko se poglobimo v razmere in duha fevdalne družbe in ko upoštevamo, da je bila cesarska krona izraz duhovne krščanske povezanosti in ne posvetne moči in ko odmislimo moderno imperialistično in nacionalno pojmovanje srednjeveške države — kot nas opozarja dr. J. Mal — nam ti odnosi postanejo jasni.

Po vsem tem je treba tudi odmisлити neresnična pojmovanja, češ da so bili Habsburžani s svojo posestjo v vzhodnih Alpah nosilci nemških interesov, Celjani pa slovenskih. In napačno je prav tako govoriti o kakem »nemškem« cesarstvu ali državi, kot se ponavlja v spisih vseh tistih naših zgodovincev, ki uporabljajo, ne dovolj kritično, nemško literaturo.

Zgodovina je učiteljica življenja — Historia vitae magistra — pravi že star pregovor. Zato ni brez pomena, kako je napisana. Iz nje se narodi učijo in iz nje črpajo svojih ustvarjalnih moči.

Zavedajoč se njenega pomena pri ustvarjanju narodnosti in državne zavesti, pa tudi navduševanja

množic, so si jo mnogi narodi skušali polepšati, jo napraviti slavno, napraviti iz nje mit, ki naj bi idejno usmerjal ljudske množice, pogosto v nacionalistične ter imperialistične podvige. Italijani, Nemci, Francozi, Angleži, Rusi, Španci so potem, ko so oblikovali svoje nacionalne države, tudi zgodovino pisje podredili svojim nacionalnim interesom pa tudi imperialističnim ciljem. Veliko vsedlin iz tega obdobja je še ostalo po njihovih zgodovinskih knjigah in učbenikih. Ne da bi se jih danes prav zavedli. Drugi narodi kot Makedonci ali Slovaki, ki so bili že tisoč let brez narodne politične tradicije, pišejo na novo svoje narodne zgodovine, katere so jim doslej pisali le tujci. Seveda v njih ponižanje, tako da so izpuščali ali prišvajali pomembne dogodke zase (npr. Bolgari Samuelovo carstvo ali Grki Ohridsko nadškofijo, ipd.). Celo narodi brez kakršne koli zgodovinske politične tradicije, kot so npr. Romuni, odkrivajo lastne zgodovinske vrednote, ker ni zgolj politična tradicija zgodovinsko merilo, pač pa tudi sama baza t.j. narod. Seveda prihaja v takih primerih tudi do pret-

Javna dela v števerjanski občini

V števerjanski občini se zadnja leta veliko gradi, in to bodisi na javnem kot na zasebnem področju. Hiše se obnavljajo, ali gradijo nove, kjer imajo važno mesto predvsem kopalnice, ki jih pred leti skoro ni bilo, saj nismo Brici poznali vodovoda in zatekali smo se v vodnjake, ki so bili v poletnih mesecih v glavnem suhi. Občinska uprava si je zadala nalogo, da spr-

meni obraz tej revni občini in zato je polagala veliko važnost prav javnim delom. Tako so pred dnevi začeli graditi nov vodovod po vsej občini, ker je bil prejšnji zaradi okvar po potresu in raznih plazov toliko pokvarjen, da se je izgubilo od 35 do 40 odstotkov vode. Občina je dobila podporo deželne uprave, kakor smo že poročali, v znesku 270 milijonov lir, in tako bodo v par mesecih postavljene plastične cevi, v vseh predelih naše občine. Do sedaj je podjetje že skoro dogradilo Ščedensko področje. Da bi bila zagotovljena voda tudi za kmetijske potrebe (kakor so škropljenje in trgatev), ki zahtevajo ogromno vode, je občina zaprosila bodisi deželno upravo, kakor goriški sklad, da bi finansirali novo dobavo vode, ki bi prihajala iz Grojne v Števerjan. Dela bi znašala 400 milijonov lir, a bi bila zagotovljena voda za veliko let naprej. O tem problemu sta se predstavnik števerjanske občine, župan Klanjšček in podžupan Terpin, pogovarjala s predsednikom trgovinske zbornice Lupierijem, ki jima je zagotovil vso svojo pomoč. Upajmo, da bo tudi besedo držal.

Pred dnevi pa je bila dokončana tudi občinska stavba, ter razširitev obeh pokopališč, bodisi v Števerjanu kakor v Jazbinah. Za ta dela je bilo porabljenih skoro 30 milijonov lir. Števerjanci imamo tako tudi svoj upravni center, mrtvi pa svoj dostojni poslednji dom. Kar se tiče občinske stavbe, naj povemo, da je res čedna, in kakor je izrazil predstavnik koroških Slovencev, da »veliko občin sem prehodil, a takih stavb sem malo videl«, ko je obiskal našo občino, smo števerjanci kar ponosni. Pred občinsko stavbo pa je naš pridni občinski cestar Roman zasadil šest lepih lip, ki bodo s svojo senco hladile tiste, ki se bodo mudili na občinskem dvorišču.

Glede pokopališč pa bi dejali, da bo poskrbljeno, da bo vsaka družina razpolagala s svojim prostorom tako, kakor je dostojno. Ljudem pa bi radi ob tej priliki priporočali, najprej naj pazijo na imena, ki se vklesajo v nagrobne spomenike, naj bodo slovenska, saj števerjanci smo vsi Slovenci, namesto pa marmornatih plošč, ki se na grobišča postavljajo, bi bilo veliko lepše, da bi tam rasle cvetice, saj prav lepo je videti nekatera grobišča, ki so zelena posejana in pa posejana s cveticami. (Da se bomo o tem prepričali, pojdimo na ljubljanske Žale).

ŠE EN PROTEST ZARADI ZAVRNITVE RABE SLOVENŠČINE

O sklepu goriškega nadzornega odbora, ki je zavrnil člen o uporabi slovenščine v rajonskih svetih, smo že poročali; danes moramo omeniti tudi resolucijo, ki jo je sprejel upravni odbor večnamenskega kulturnega središča v Ronkah. Slednji je na svoji redni seji 6. maja razpravljal o sklepu nadzornega odbora, ki je tudi v primeru poslovnika tega centra uporabil isto merilo kot za rajonske svete v goriški občini: enostavno je zavrnil 8. člen poslovnika, ki je določal, da morajo biti zapisniki komisije za slovenska vprašanja pisani v obeh jezikih, to je slovenskem in italijanskem; nadzorni odbor je svoj sklep utemeljil s sklicevanjem na obstoječo zakonodajo, ki predvideva samo italijanščino kot uradni jezik in zato morajo biti vsi uradni akti samo v tem jeziku. Upravni svet kulturnega centra je v tej zvezi sprejel resolucijo in jo poslal predsedniku deželnega odbora ter vsem parlamentarcem dežele, da pri pristojnih oblasteh posredujejo, da bi čimprej prišlo do odobritve ustrezne zaščitne zakonodaje, ki bi urejala tudi ta vprašanja in zaščitila jezikovne in narodne manjšine pri njihovem kulturnem in političnem udejstvovanju.

—o—

DVA GORIŠKA ZBORA NA PEVSKI REVII V NOVI GORICI

Mešani zbor »L. Bratuž« iz Gorice in mešani zbor »O. Župančič« iz Štandreža sta v petek, 16. maja, nastopila v Novi Gorici na pamembni pevski prireditvi ob 10. letnici Združenja pevskih zborov Primorske. Koncert je bil v novi dvorani Kulturnega doma in se ga je udeležilo enajst zborov, med katerimi tudi omenjena goriška zbor. Zdi se nam zelo važno poudariti pomen podobnih srečanj, saj je tudi naravno, da pride do zblizanja in prepletanja skupnih pobud tudi na tem področju; gre namreč za vrednote, ki so skupne našemu ljudstvu, čeprav nas loči meja. Naša zbor sta dala svoj kvalitetni prispevek pevskemu večeru in predstavila nekaj umetnih in ljudskih pesmi. Celotna prireditev sodi v okvir dopolnitve dosedanjih oblik udejstvovanja naših zborov in predvsem pevske revije Primorska poje, ki že deset let beleži pomembne uspehe.

»OSNOVNOŠOLSKA OLIMPIADA 1980« Sv. Ivan - Trst

Osnovnošolski otroci vseh slovenskih mestnih šol se letos množično udeležijo športno-kulturne prireditve, ki se slovesno zaključijo v soboto, 31. maja na Stadionu 1. Maj, v ul. Guardiella, 7. Pokroviteljstvo in organizacijo te velike manifestacije je sprejela svetoivanska Osnovna šola »Oton Župančič«, organizacijo športnega programa pa je prevzela »Športna šola - Trst«.

V soboto, 17. maja, so se že odvijale izločitvene tekme v igri »med dvema ognjema«. Pri tej igri je sodelovala vsaka šola z eno ekipo, finalna tekma medšolskega turnirja pa bo v soboto, 31. maja zjutraj.

Vse šole sodelujejo tudi pri troboju v atletiki (tek, skok v daljino in met žoge), pri likovnem natečaju (risbe na temo »Otroci in šport«) in pri kulturnem programu.

V soboto, 31. maja, se prireditve odvija s sledečim programom:

ob 9. uri:

- Pevski nastop vseh udeležencev, ki enoglasno zapojejo pesem »Kekec«;
- Troboj v atletiki za vse otroke (tek, skok v daljino in met žoge);
- Malica in pijača (za vse nastopajoče otroke);
- Finalna tekma »med dvema ognjema«;

ob 17. uri:

- Kulturni program s sodelovanjem posameznih šol (zborovsko petje, folklorni plesi, recitacije, ritmična telovadba);
- Srečolov;
- Razstava risb likovnega natečaja na temo »Otroci in šport«;
- Nagrajevanje.

Organizacijski odbor vabi vse prijatelje osnovnošolske mladine, naj prisostvujejo temu slovesnemu zaključku šolskega leta.

ravanja, prav pri Romunih npr., ki so vsa stoletja imeli cerkvenoslovansko bogoslužje in imajo v svojem jeziku številno slovansko izrazje, a se ga skušajo umetno znebiti in odkrivati svojo »rimljansko identiteto. Vendar pa, razen pretiravanj, je upravičen vsak narod, da si napiše svojo zgodovino sam in si je ne pusti pisati od tujcev.

Kar pa zadeva Slovence, ki smo ob kritičnem trenutku sredi prejšnjega stoletja še utegnili prestopiti iz tradicionalne v sodobno jezikovno narodno zavest, je stvar ravno nasprotna. Če so si drugi narodi olepšali svojo zgodovino in skušali z njo krepiti narodno zavest množic, se je pri nas uveljavilo in trdovratno obdržalo ravno nasprotno stališče, mit o edino suženjski oz. bolj omiljeno, o podložniški preteklosti Slovencev. Groteskno je pri tem to, da ne vzdržijo nikakega kritičnega pretresa, kot smo videli že v pričujočem razglabljanju, in da je v njem očiten namen, ohromiti pri slovenskih ljudeh — ne kakega tradicionalnega pretiravanja — pač pa predvsem ti-eti normalni narodni ponos, kot ga ima pripadnik

italijanskega ali nemškega ali francoskega, pa srbskega, hrvaškega in makedonskega ali katerega koli naroda na svetu, ne da bi mogel biti s tem že »nacionalist«. Posledica takega groteskno »objektivnega« prikazovanja slovenske zgodovine, kulture ter jezika oz. celotne slovenske narodnosti, posledica širjenja take ideologije, je množično potujčevanje slovenskih množic v zamejstvu. Strahotna slika takšnega ideološkega narodnostnega opustošenja se nam kaže na Koroškem. Od nekaj nad sto tisoč slovenskih ljudi, kot jih je ugotovilo ljudsko štetje na pragu tega stoletja, jih danes t.j. po zadnjem štetju izpred desetih let priznava svojo slovensko pripadnost kakih sedemnajst tisoč. In na Primorskem? Leta 1910 so samo v mestu Trst našli okrog osemdeset tisoč Slovencev, leta 1946 skoraj isto število. Kam so se porazgubili danes ti tisoči?

Zdi se, da bi bil po vsej tej tragično zrežirani ideološki igri končno že čas, da se preneha opletati z zastarelimi pojmi kot »Germani«, »Slovani« ali »Romani« ter ustreznimi čustvenimi ali ideološkimi

izvedenkami in da se na račun neke mistične slovenskosti preneha z izničevanjem zgodnje slovenske zgodovine po neustreznih buržoazno nacionalnih znanstvenih modelih sosednjih narodov. Zakaj narod kot nacija-država je lahko kapitalistični pojav in bo kot tak s prihodnjim socialnim razvojem človeštva lahko tudi odmril — če k temu primeru pritegnemo stališče Karla Marxa — ne more pa po svoji naravni poti »odmirati« narod kot etnija, to je skupnost ljudi enega jezika, kulture in zgodovine, razen z uničenjem po fizičnemu ali po ideološkemu nasilju, kot se v slednjem primeru dogaja zadnjih sto let prav pri Slovencih.

Kako globoko se ideološki stereotipi vsidrani v pisanje in razpravljanje o slovenski zgodovini in starinoslovju, nam kaže npr. tudi najnovejša brošura Narodnega muzeja Slovenije z naslovom »Rešena arheološka dediščina Slovenije 1945 — 1980« (Ljubljana, 1980).

(Dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 96 OOOO

Tiho je še, dozdej je prišlo še malo ljudi, ni se še oglasila harmonika, nič hrupa. Avgust je dospel zgodaj in prevzel svojo kolibo, zložil blago v redu po policah in vse počedil, a ker ni prihajalo še nič ljudi, se je njegova nemirna duša dolgočasila, zaklenil je kolibo in šel pohajkovat. Mornar je na dopustu na kopnem.

Oziral se je po Edevartu in prišel na nabrežje, ko je oni pristajal. Edevartu se je malo stisnilo srce, ko ga je zagledal, in bal se je, da se tovarišu ni posebno dobro gojilo. Če bi imel Avgust rejeno listnico, si najbrž ne bi bil vzel dopusta na kopno.

Izkrcala sta blago in ga odnesla v kolibo. »Da, tule torej je moje blago,« je rekel Avgust in kazal na police, »ni ga toliko, kakor sem mislil!« — Ne, ni bilo mnogo, nekaj blaga za obleke, potrebščine za šivanje, gumbi in zaponke, preja, volnene pahovke, rute za na glavo, sam Bog, da je pripeljal Edevart poln čoln blaga, zakaj Avgust ni imel skoraj nič, ne, skoraj nič. Zložila sta vse police in nastavila celo prazne škatle, da sta vse izpolnila, in nazadnje ni bilo videti tako prazno, in Avgust je rekel za vzpodbudo: »Srečen bi bil, da je ta tvoja koliba moja takšna, kakršna stoji tukaj!«

»Saj nekaj je je tvoje,« je odgovoril Edevart.

Avgust odklanja: »Da, o tem bova že pozneje govorila. Kje pa tiči Teodor — ali je odšel? No, to je dobro, jaz ga tudi ne bi maral pri sebi. Kaj sem že hotel reči: »Mattea je tukaj.«

»Kakšna — a tako Mattea.«

»Kolibo imajo. Ali greva k njim? Jestvine prodajata, ona in njen mož.«

»Ali si se srečal z njo?« je vprašal Edevart.

»Da. Pa nisem jezen nanjo. Z žensko se ne prerekam, tudi če je ušla s prstanom in uro. Saj imaš kaj denarja pri sebi?«

»Nekaj že.«

»Daj mi nekoliko tolarjev. Zdaj pa nekaj drugega: Knoff hoče postaviti malin pri tvojem slapu.«

»Kaj — ali bo iz tega kaj?«

»Bila sta tam in sta si ogledala tisto mesto, stari šef in Romeo, jaz sem ju veslal. Da, nekaj bo iz tega. Kaj sodiš ti o tem, Avgust, sta rekla, zakaj razumela sta, da sem postavil že razne maline zunaj po svetu. Pa sem jima vse razložil: turbina, gonilna sila zastonj, žito iz Rusije. Da, kimala sta. In, sem rekel, Edevart Andreassen bo mlinar in bo vodil cel obrat. Spet sta kimala. To je Matteina koliba.«

Bila je velika koliba z več mizami in stolci okoli njih, ista koliba, v kateri je bila Mattea že kot dekle, takrat, ko je bila zaročena z Nilsom. Po mnogih premenah sta se zdaj oba lotila krčmarjenja in sta po vsej priliki opustila delo na kmetiji v Ofotskem fjordu.

Avgust je bil tukaj kakor doma in je zahteval svojo steklenico. »To je moj tovariš,« je rekel, »saj ga menda še poznaš.«

Da, Mattea ga je poznala.

»Tak tukaj smo se spet srečali,« je rekel Edevart.

»Tako kaže,« je odgovorila kratko.

Edevart se je nasmehnil: »Še vidim znamenje na stropu, od stolca, ki je nekdanji priletel tja gori.«

»Hahaha!« se je zasmel Avgust naglas in dobrodušno.

Mattea se ni smejala, pogledala je srdito Edevarta in ga takoj spomnila, da je poslal svoj čas njenemu možu strog pismen opomin. »To je bilo sramotno pismo,« je rekla.

Edevart mevžasto in miroljubno: »Tako, sramotno je bilo? Jaz ga nisem bral.«

»Ti ga nisi bral?«

»Nekdo drug ga je pisal zame, velik trgovec na Fosenlandu.«

Mattea mileje: »Če bi ga mogla za ušesa, tega trgovca!«

»Da,« se je zasmel Edevart, »ali on bi te samo objel in poljubil. Zelo mlad in lep fant je.«

»Ah, že vidim, da si tisti ko prej!« je zamrmrala. »Ampak denar si pravilno dobil? Zakaj nisi o tem nič več pisal?«

»To moraš oprostiti. Nerad pisarim.«

Spet sta se sprijateljila. Nobeden njiju ni bil tak, da bi kuhal jezo do smrti.

»Kako pa kaj tvoj vrat?« se je pošalil Edevart.

»Moj vrat? A, še pomniš. Da, spet sem ozdravela!« In zdaj mu je Mattea prav res namežiknila in bliskala hudomušno z očmi.

Nils je prišel iz kuhinje, Nils krošnjar, isti kakor pred leti in leti, nič se ga ni prijel, skrbi je prepuščal očetu. Jeli pač vedel, da njegov stari oče, brodar, letos na Lofotih ni mogel nakupiti polnega tovora, temveč da zdaj suši v zalivu samo tretjino nalkada? Po vsej priliki je Nils prevzel delo v kuhinji in pripravljaval tople in hladne jestvine, dočim je žena stregla gostom, tako vsaj je bilo videti, imel je nekak predpasnik. Tudi on ni pozabil zgodbe s sramotnim opominjevalnim pismom in se je nekako tako izrazil, kakor da mu ni do posetov, kakršen je Edevart. Toda Mattea ga je ustavila s kratkim a odločnim pojasnilom. Nils je na koncu zamomljal: »Čisto, kakor da nisem jamčil za denar.«

Tovariša sta si kupila jesti in sta zamakala s pivom, Avgust je pil tudi žganje, kliccal je Nilsu, naj pride in trči z njim, ali Mattea je posegla vmes, češ da ima Nils drugega dela, da mora spet v kuhinjo. »Saj sem že vse skuhal,« je rekel. »Pa pojdi in nacepaj drv,« je odgovorila. Nič ni pomagalo. Mattea je bila še zmeraj dečko, a mlada in lepa, ona in on, bila sta lep par, toda Nils je moral poslušniti in iti.

»Pridi no, Mattea, pa sedi k nama,« je rekel Avgust.

(dalje)



— E, dragi moj Jakec, zdej sm pej res u skrbem.

— Pej zakej?

— Ma kej ne videš kaku se diplomati strašno obiskavajo? Ta gre če, uni les jn gor jn dol; jn pole še konference na vrhi jn tudi od zdolej jn sestanek mohamedanceu jn varšavski pakt jn Nato jn partije. — Preveč je tega jn se mi prou neč ne dopade.

— Ma sej govoriyo samo od mirà jn kaku be ga zagvišali ...

— Ja, ja, ma ga čejo zagvišat sez raketami jn kanoni.

— Kaku pej? Sej so vre stari Rimljani prauli, de če češ jemet mir, se moreš prpraulat na vojsko.

— Ja, so se prpraulali na vojsko za zagvišat mir, ma vselih so se zmiri vojskàvali. Dragi moj Jakec, ti diplomati se preveč napenjajo jn diplomati niso še nikoli skuhalí kej dobrega. Uani so u stani, dragi moj, začent tudi strelat, samo de bo mir.

— Sej zatu pej delajo zmiram nove tanke jn podmornice jn rakete. Ma zmiram zastran mirà. Zatu de ho sovražnik vedu, de jema mo dosti te robe jn taku si ne bo upau nas napast. Zastopeš: če bo vsak dobro prprautlen, si nobeden ne bo upau začent jn tako bo zagvišan mir. Ses straham.

— Zna bet tudi res, koker praveš ti. Tudi jest videm, de si ses špijonami jn tistmi sondami aden družmi štejejo divizije, rampe, rakete jn ves tisti hudič. Ma pej če se kašen teh politikov ušteje? Zatu ke ti državniki, kar se tiče računstva, niso buhvejkej. Vse vojske so se začele, zatu ke so se državniiki ušteli. Vidi, postaumo reč, prva svetovna vojska: leta štirnajst so u Avstriji govorili: »eh, Srbijo bomo dištrigirali u dveh mesceh.« Ma je pole vojska šla naprej štiri leta. Tudi Hitler si je mislu: »jemam tolko jn tolko divizij, tolko tankov jn aroplanov jn generalov. Bom naredu blickrig jn bom na hitro pomeu vso Evrcpo.« Ma pole je vojska derala skorí šest let. Prouzaprou je vse odvisno od tega, kòlko znajo državniiki računat.

— Videš, ne be blo slabo, če be nardili za državniike an tečaj za računstvo.

— Ja, Jakec, jest mislem, de more bet tudi u Kremli kašen bol švoh u računstvi. Vidi, kej je zdej ratalo: ne samo, de so razjezili Carterja, ma so razkurli vse mohamedance na tem sveti, tista Olimpijada u Moskvi, tudi če bo, bo frderbana jn Kitajci so še bol jezni, ku so bli. Jn za pokazat, de so tudi uani odločni za branet mir so spetili u lufj ano raketo, ke je šla deset taužent kilometrov daleč. Tu če reč, de Kitajci z doma lahko strelajo vele u Moskvo. Kej misleš, de niso Kitajci nalašč glih zdej spetili tisto raketo?

— A, se zna. Zdej, ke so zadni dnevi za se odločet če bomo al ne bomo šli na Olimpijado.